Eduskunnan suuri valiokunta

Asia: E 97/2021 vp Valtioneuvoston selvitys: 55-valmiuspaketti tiedonanto - Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy kiittää mahdollisuudesta lausua Valtioneuvoston selvityksessä: 55-valmiuspaketti tiedonanto - Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta. Lausunnon teemana on pyydetyn mukaisesti valmiuspaketin kokonaiskuva ja tarkastelukulmana erityisesti teknologisen murroksen mahdollistaminen ja siirtymä hiilineutraaliin yhteiskuntaan.

EU:n tavoitteissa vähentää nettopäästöjään vähintään 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasosta sekä olla ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä ei ole enää kyse pyrkimyksistä tai kunnianhimosta vaan velvoitteista, jotka on kirjattu eurooppalaiseen ilmastolakiin. Nämä tavoitteet myös luovat mahdollisuuksia innovoinnille, investoinneille ja työllisyydelle.

Suomi on osana Euroopan unionia sitoutunut Pariisin ilmastosopimukseen. Tavoite edellyttää pitkän aikavälin ilmastotoimien rakentamista siten, että EU:n hiilineutraalius saavutetaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävällä tavalla ennen vuotta 2050. Osana tätä tavoitetta valtioneuvosto pitää tärkeänä, että 55-valmiuspaketista käytävien neuvottelujen lopputuloksena on kokonaisuus, joka varmistaa vuodelle 2030 asetetun vähintään 55 % ilmastotavoiteen saavuttamisen, joka voidaan myös ylittää.

VTT pitää tavoitetta hyvänä ja korostaa tavoitteiden luomia mahdollisuuksia innovoinnille, investoinneille ja työllisyydelle, sekä näkee edelläkävijyyden olevan avain näiden mahdollisuuksien toteutumiselle. Hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen edellyttää mittavia investointeja nykyiseen infrastruktuuriimme, mm. uuteen sähköntuotantoinfraan. Suomella on mahdollisuus toimia hiilineutraaliuden edelläkävijänä sekä kehittää ja tarjota ratkaisuja EU:n ja globaaleille markkinoille. Osaavan työvoiman saatavuus kasvavaan tarpeeseen tulee kuitenkin olemaan haaste sekä Suomessa että EU-tasolla.

55-valmiuspaketin säädösehdotuksilla on yhteis- ja ristikkäisvaikutuksia, joten säädösehdotusten kokonaisvaikutuksia ilmasto- ja päästötavoitteiden saavuttamiseen sekä kustannuksiin on mahdotonta arvioida tässä vaiheessa. Säädösehdotuksien kokonaisvaikutuksia tulisi arvioida laaja-alaisesti laskennallisin ja laadullisin menetelmin neuvottelujen edetessä ja tietojen tarkentuessa. Lisäksi VTT haluaa nostaa esiin monien teknologiakehityksen ja investointiepävarmuuden kannalta kriittisten asioiden määrittelyä delegoiduissa säädöksissä. Aikajänteen kiireellisyyden vuoksi signaali selkeän ja pitkäjänteisen kehityssuunnan varmistamiseksi on avainasemassa pääomaintensiivisen muutoksen mahdollistamiseksi.

VTT pitää tärkeänä ilmastotavoitteiden saavuttamisessa teknologianeutraalia etenemistä. VTT näkee ydinvoiman uusiutuvien rinnalla olennaisena osana hiilineutraalia tulevaisuutta. Teknologianeutraaliuden lisäksi VTT näkee perustelluksi kiihdyttää tiettyjen ilmastoneutraaliuden kannalta kriittisten teknologioiden ja järjestelmien, kuten teollisuuden ja liikenteen ratkaisujen, roolia yksityiskohtaisemmilla tavoitteilla teknologisten mahdollistajien edistämiseksi, jotta murros voi tapahtua.

Energiamurroksessa digitaaliset ratkaisut ja datan tehokkaampi hyödyntäminen mahdollistavat entistä monimutkaisemman energiajärjestelmän hallinnan. Kiinnostus vetyyn energiakantajana on isossa kasvussa erityisesti maakaasua runsaasti käyttävässä Keski-Euroopassa. Suomella on mahdollisuudet nousta globaaliksi kärkimaaksi energiajärjestelmän digitalisaation ja uusien energiateknologioiden osaajana. Suomen on kuitenkin huolehdittava, että valintamme ovat yhteensopivia EU:n valitseman suunnan ja järjestelmän kanssa.

Yritysten liiketoiminnan muutosten aikataulu on haastava. Kaikki murroksen tarvitsemat ratkaisut eivät ole vielä teollisesti sovellettavissa. Tästä syystä myös innovaatiotoimintaa uusiutumisen moottorina pitää kiihdyttää. Lisäksi uusien teknologioiden ja ratkaisujen skaalaus tutkimuksesta kaupallistamiseen tulisi tehdä nopeammin ja rohkeammin. VTT haluaa myös korostaa murroksessa tarvittavan uuden osaamisen ja osaajien roolia paitsi välttämättömyytenä, myös investointina tulevaisuuden hyvinvointiin.

Espoossa 21. lokakuuta 2021

Allekirjoittajat

Tuula Mäkinen
Lead, Green electrification

Antti Arasto
Vice President, Industrial energy and hydrogen